

Razgovor s akademikom Tomislavom Raukarom

Dana 2. prosinca 2009. godine sveučilišnome profesoru i akademiku Tomislavu Raukaru u Beču je uručena Nagrada „Anton Gindely“, koju austrijski Institut za Podunavlje i srednju Europu dodjeljuje iznimno zaslužnim pojedincima za promicanje kulture i istraživanja povijesti srednje, istočne i jugoistočne Europe. Nakon profesorice Mirjane Gross (1988.) profesor Raukar postao je tako drugi hrvatski laureat kojemu je dodijeljena ova ugledna nagrada.

Rođen 29. prosinca 1933. godine u Starome Gradu na otoku Hvaru Tomislav Raukar je svoju znanstvenu karijeru započeo 1962. godine kada se zaposlio u Arhivu Hrvatske (danas Hrvatskome državnom arhivu) u Zagrebu odakle je već 1963. godine prešao na Odsjek za povijest Filozofskoga fakulteta u Zagrebu, isprva na Katedru za pomoćne povijesne znanosti, a zatim na Katedru za hrvatsku povijest. Na Odsjeku za povijest – gdje je prvo bio izabran za izvanrednoga (1980.), a potom za redovitoga sveučilišnog profesora (1985.) – profesor Raukar ostao je raditi sve do svoga umirovljenja. Zaslužno priznanje za svoj znanstveni rad profesor Raukar je dobio izborom za člana suradnika (1986.) odnosno redovitoga člana (1997.) Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti.

Znanstveni opus profesora Raukara u najvećoj je mjeri vezan uz srednjovjekovnu prošlost Dalmacije i dalmatinskih gradova, osobito Zadra kojemu je bila posvećena i njegova doktorska disertacija „Ekonomsko-društveni odnosi u Zadru u XV. stoljeću“ (1975. godine). Drugo važno područje njegova istraživanja predstavlja povijest hrvatskoga naroda u srednjem vijeku, a njegovu kapitalnu sintezu posvećenu toj temi – „Hrvatsko srednjovjekovlje: prostor, ljudi, ideje“ (1997.) – spomenuti je međunarodni žiri za dodjelu Nagrade nazvao „miljokazom suvremene hrvatske historiografije“.

Povodom dodjeljivanja Nagrade „Anton Gindely“ zamolili smo profesora Raukara, člana Uredničkog vijeća Povijesnih priloga, za ovaj razgovor

Poštovani profesore, ugledna Nagrada „Anton Gindely“, koja Vam je dodijeljena koncem prošle godine, gotovo da se vremenski podudara s pedesetom obljetnicom Vašega znanstveno-istraživačkog rada koji je započeo još davne 1962. godine. Kako Vam se čine mogućnosti znanstvenoga rada onda i danas te kako biste u kratkim crtama ocijenili razvoj hrvatske medievistike tijekom toga razdoblja?

To je pitanje dosta složeno i na njega nije lako odgovoriti. Da krenem od onoga što je jednostavnije. U tehnološkome pogledu danas je mnogo lakše jer, prije svega, imate kompjutore i važnost te činjenice nemojte zanemariti. Kada sam ja počeo dolaziti u zadarski arhiv, negdje sredinom šezdesetih, jedino što sam imao na

raspolaganju bili su papir i nalivpero. Postojala je, doduše, mogućnost mikrofilmiranja, ali to je bio luksuz tako da sam dokumente uglavnom rukom prepisivao. Onda su u sedamdesetima došle fotokopije, ali se medievistički materijali opet i nisu mogli tako koristiti. Dakle, što se tiče tehnologije rada, danas mladi imaju neograničene mogućnosti.

Na drugi dio pitanja o historiografiji nije lako odgovoriti s obzirom da postoji malena prepreka tome. Nevjerojatno je, zapravo, ali istinito da do današnjega dana još nismo poduzeli kritičko razmatranje hrvatske historiografije. Uoči Prvog kongresa hrvatskih povjesničara 1999. godine zalagao sam se, ali u tome nisam uspio, da kongres, pokraj svega drugoga, bude posvećen i vrednovanju historiografije, prije svega suvremene - od kraja Drugoga svjetskog rata do potkraj XX. stoljeća. To nije učinjeno ni tada ni kasnije tako da mi danas nemamo prave, kritičke procjene hrvatske historiografije.

Kada je o hrvatskoj medievistici riječ, onda moram istaknuti da je veliki pomak (nakon 1945. godine) napravila Nada Klaić. Njezin je uzlet počeo negdje sredinom pedesetih – kada je u istraživačkome zanosu i s krajnjom marljivošću počela objavljivati svoje radove – i trajao je negdje do početka osamdesetih. Radovi koji su nastajali prema sredini osamdesetih godina već su upućivali na znakove opadanja, prije svega zato što je Nada Klaić katkad zanemarivala ono glavno načelo (kojemu je i nas kao studente uvijek učila) - kritički stav prema građi i kritički stav prema vlastitome radu. Pritom ipak treba uzeti u obzir i onaj ljudski čimbenik, tj. da je ona tada već bila ozbiljno bolesna. U svakome slučaju, ona je za hrvatsku medievistiku značila veoma mnogo i ta je činjenica izvan bilo kakve dvojbe.

Koliko danas pratim hrvatsku medievistiku, mislim da se nalazimo u sasvim drugoj etapi i drago mi je vidjeti mlade kada se upućuju u neka nova područja istraživanja. Gledajući razdoblje od kraja Drugoga svjetskog rata do danas, mislim da je mnogo učinjeno i ocjena historiografije stoga bi svakako trebala biti pozitivna.

Kada ste već spomenuli profesoricu Nadu Klaić, onda se ne može prijeći preko činjenice da je ona i u svoje vrijeme i danas često bila osporavana.

Nada Klaić doista je oduvijek bila osporavana, ali govoriti o njoj, moram priznati, nije najjednostavnije. Morate biti krajnje ozbiljni, savjesni i temeljiti da biste imali pravo nešto reći o profesorici Nadi Klaić. Ne može se poreći činjenica da su ta osporavanja ponekad bila i opravdana, no i ovdje se opet vraćam na onaj ljudski čimbenik. Nada Klaić je u odnosu prema drugim povjesničarima znala biti previše oštra, što u historiografiji nije dobro, ali je činjenica i to da su i drugi, njezini kolege, također veoma često bili grubo i nekorektno prema njoj. U svakome slučaju, mislim da je Nada Klaić svojom oštrinom nanosila najviše štete sebi.

Što se samoga osporavanja tiče, tj. revidiranja ranijih mišljenja, onda moram napomenuti da je takav postupak u historiografiji nužan jer bez toga nema napredo-

vanja historiografije. Povjesničar uvijek mora sve iznova vrednovati i promatrati; konačnih rješenja nema. I Nadu Klaić i njezine radove, kao i rezultate bilo koga od nas, treba podvrgavati novim promišljanjima, ali mislim da oni koji osporavaju neka njezina gledišta zanemaruju njezin sveukupan prinos hrvatskoj historiografiji, koji je iznimno važan i opsežan.

Sjećam se da nas je profesorica Klaić, kada sam 1957. godine počeo slušati njezina predavanja, učila temeljne pojmove historiografije srednjovjekovnoga grada. Tko je kod nas, na primjer, znao za pojam *civitas*? Pogledajte kod Šišića - ta objašnjenja nećete nigdje naći. A ona je, na primjer, prva u hrvatsku historiografiju unosila rezultate njemačke povjesničarke Edith Ennen, koja je europsku medievistiku (a onda preko Nade Klaić i nas) učila što je to grad, koja je razlika između pojmova *civitas* i *castrum* i tako dalje. O tim stvarima također treba voditi računa, dakle o onome što je ona kao nastavnica i povjesničarka godinama davala, a neka su osporavanja, naravno, uvijek moguća.

Ne može se, naravno, zanemariti ni činjenica da je profesorica Klaić ponekad bila možda neoprezna u rješavanju nekih pitanja, primjerice u razlaganjima o našem diplomatskom materijalu. U svojim je radovima često upotrebljavala riječ falsifikat, koja je u kontekstu srednjovjekovnoga vremena moguća, ali nije uvijek najprimjerenija. Uzmite npr. samostane, časne institucije, imaju zemljišta koja su stekli u XI. ili XII. stoljeću koja im je netko dao ili poklonio u pobožne svrhe. I onda dolazi vrijeme notarijata, poštivanja rimskoga prava kada se traže isprave odnosno dokazi o vlasništvu. Samostani Sv. Marije i Sv. Krševana u Zadru ili Sv. Ivana Evanđelista u Biogradu, svejedno - tih isprava s dokaznom snagom oni nemaju. Oni imaju zemljišta, koriste ih možda nekoliko stoljeća, ali nemaju dokaza. I što rade? Sami sastavljaju dokumente i unose ih u samostanske kartulare. I hoćemo li sada te isprave nazvati falsifikatima? Formalno da, ali mentalno, duhovno jedva možemo o tome govoriti.

U uvodu svoje knjige Hrvatsko srednjovjekovlje napisali ste da se hrvatska medievistika u ovome trenutku „nalazi u razvojnoj etapi koja iziskuje sabiranje sveukupne baštine i stvaranje polazišta budućim istraživanjima”? U kojem bi smjeru, prema Vašemu mišljenju, trebalo usmjeriti ta istraživanja i koje Vam se teme i dalje čine otvorene za istraživanje?

Gledajte, nisam pogriješio kada sam to napisao. Mi smo još uvijek u etapi kada gledamo prema naprijed. Istraživačke teme ovise i o tome što zapravo očekujemo od historiografije. Smatram, to je moje skromno mišljenje, da se historiografija može kretati na nekoliko horizonata i svi su oni legitimni i korisni. Ali, na kraju, mislim da bi u osnovici našega zanimanja ipak trebao biti čovjek i njegovo društveno okružje. Zajednice ljudi su, prema tome, neiscrpno područje našega zanimanja - kako su te zajednice srednjega vijeka funkcionirale, organizirale svoj život, preživljavale, u kakvim uvjetima i slično.

Imamo li mi, na primjer, monografije o demografskome razvoju u hrvatskome srednjem vijeku i elementima koji utječu na taj razvoj? Nadalje, postoji li u hrvatskoj historiografiji sustavni pregled agrarne, zemljišne privrede u Hrvatskoj u srednjemu vijeku? Imamo vrijednu, upravo sjajnu, monografiju Josipa Adamčeka (*Agrarni odnosi u Hrvatskoj od sredine XV. do kraja XVII. stoljeća*), ali to je knjiga koja obrađuje tek kasni srednji vijek. Isto vrijedi i za druga područja društvenoga razvoja. Ukratko, nemamo specijaliziranih monografskih istraživanja o pojedinim pitanjima. Na području crkvene povijesti u posljednje je vrijeme, doduše, dosta učinjeno, ali još uvijek ostajemo pred budućnošću i mislim da mladi idu prema tome.

Moramo pritom voditi računa o tome da smo ne samo maleni narod nego i malena historiografija. Malo nas ima; ja uvijek ostajem na području medievistike pa su i mnoga istraživačka područja još uvijek nepokrivena.

Smatrate li da su životopisi poznatih i slavnih osoba iz hrvatske srednjovjekovne povijesti jedno od znanstveno-istraživačkih područja koja su u hrvatskoj medievistici, za razliku od one europske, u velikoj mjeri zanemarena?

Zašto mi toga nemamo, ne znam. Krivi smo možda svi zajedno zato što o tome nismo vodili više računa, ali reći ću vam jedan tehnički podatak. Pisati biografije o ljudima vrlo je zahtjevan posao koji iziskuje svestrana istraživanja. Ne možete reći: „Evo, sada ću sjesti i napisati biografiju o ovoj ili onoj osobi”.

Imamo mnogo naših velikana, pogotovo u kasnome srednjem vijeku, koji izbijaju na površinu jer je to krizno, prijelomno vrijeme hrvatske povijesti. Imate, da uzmem kao primjer, Tomu Nigera, koji je i danas nedovoljno istražen, a kojemu još uvijek nije posvećena nijedna doktorska disertacija. Ali pogledajte sada jedan problem. U „Zlatnoj knjizi grada Splita“ nalazi se vrlo dragocjena isprava, dukala iz 1513. godine, kojom mletački dužd dopušta Tomi Nigeru i još četvorici splitskih građana povratak iz zatočeništva u Veneciju u Split. Ne kaže se zašto su oni trebali živjeti u Veneciji, ali mi znamo da je godinu dana ranije u Splitu izbila pučka pobuna i da je mletački providur Sebastiano Giustinian četvoricu splitskih građana otpremio u Veneciju. Temeljno je pitanje je li Toma Niger bio među njima. Nije isključeno da je Niger bio jedan od pokretača te pobune, ali za to u poznatoj građi nema potvrde nego samo poklapanje ta dva podatka. I sada, kako ćete pisati o Tomi Nigeru ako ne istražite tu epizodu? Bilo bi nužno istražiti arhivsku građu (prije svega u mletačkim arhivima) da bi se mogla napisati biografija o Tomi Nigeru, koji je u onome teškom vremenu za Hrvatsku s kraja XV. i početka XVI. stoljeća bio jedna od naših najistaknutijih figura.

Kako biste ocijenili sustavnost povijesnih istraživanja u domaćoj historiografiji i suradnju između institucija i projekata?

Ovo pitanje dodiruje vrlo važan problem koji se, mislim, tiče svih nas. Kada sam došao na Filozofski fakultet, profesor Šidak htio me uputiti na proučavanje srednjovjekovne Bosne, ali ja sam želio nešto drugo. Nada Klaić je, pak, mislila - s obzirom da sam u početku bio na Katedri za pomoćne povijesne znanosti - da bih se trebao baviti diplomatikom, ali ja nisam htio niti to. Želio sam proučavati dalmatinske gradove i u tome sam gledištu bio potpuno sam. Činjenica jest da nema institucionalnoga promišljenog istraživanja, ali da sam slušao savjete svojih profesora kojima veoma mnogo dugujem, ne bih odgovorio na pitanje svoje savjesti.

Kako naći sredinu? Možda preko projekata koji bi bili vrlo pažljivo sastavljeni i konkretno usmjereni. No, unatoč tome, ipak mislim da su najplodonosnija osobna nagnuća.

U zadarskome arhivu tri-četiri godine lutao sam ovamo-onamo, nametala mi se jedna tema za drugom dok nisam konačno shvatio da u ruke treba uzeti notarske spise. To me nitko nije naučio.

Kako ocjenjujete stanje na polju znanstvenih časopisa, prije svega onih historiografskih? Slažete li se s ocjenom nekih povjesničara kako se u hrvatskoj medievistici u posljednje vrijeme pojavljuju radovi koji svojom kvalitetom nisu na zadovoljavajućoj razini i gdje vidite korijene toga problema?

Danas imamo čitav niz uistinu vrsnih časopisa kao što su npr. *Povijesni prilozi* Hrvatskoga instituta za povijest, zatim *Radovi* Odsjeka za povijesne znanosti HAZU u Zagrebu pa *Radovi* Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Zadru, *Anali* Zavoda za povijesne znanosti HAZU u Dubrovniku ili *Radovi* Zavoda za hrvatsku povijest. Sve su to vrlo dobri, vrijedni i ozbiljni časopisi, ali pritom ne smijemo zaboraviti na važnost *Historijskoga zbornika* - našega glavnog časopisa, koji je godinama na svojim leđima nosio profesor Jaroslav Šidak. U pogledu časopisa, dakle, ne bismo trebali biti nezadovoljni.

Što se tiče kvalitete radova, uvijek se ponekom prilogu može uputiti kakav kritički prigovor, ali se pomnim postupkom, prije svega suradnjom autora i recenzenta, mogu postići zadovoljavajući rezultati.

Koliko rezultati hrvatske historiografije, a samim time i medievistike, dopiru do inozemne zainteresirane publike?

Rezultati naše historiografije, na žalost, vrlo malo dopiru do strane publike. U biti, dopiru isključivo do onih koji mogu čitati tekstove na hrvatskome jeziku.

Mi - pritom naravno mislim na nas povjesničare - od vremena do vremena dopremo do stranih časopisa, ali ne znam je li mogućnost objavljivanja u njima

mного veća nego što mi sada uspijevamo objaviti. Mi objavljujemo u inozemnim časopisima i zbornicima radova, ali to uglavnom ovisi o tome poznajete li nekoga ili ste išli na neki znanstveni skup pa je iza vas ostao prilog i slično. Kao što sam već ranije rekao, mi smo maleni narod i to ima svoja ograničenja, to ne smijemo zaboraviti.

Mislim, stoga, da bi bilo mnogo dragocjenije – i u tome vidim veću krivnju sustava nego li struke – kada bismo više prevodili ovdje u Hrvatskoj na strane jezike, prije svega na engleski jezik. Ali, da ne biste bili odveć razočarani našom situacijom, moram vam reći da čak i u bogatoj Austriji, koja je od nas mnogo bogatija u financijskome pogledu i iskusnija u upravljanju državom, pitanje prijevoda pojedinih djela uvelike ovisi o tome hoće li znanstvene ustanove i instituti uspjeti dobiti potrebna sredstva.

Jedan od kriterija pri dodjeli Nagrade „Anton Gindely“ jest i odgovornost povjesničara iz srednje Europe pri dekonstrukciji nacionalnih i ideoloških mitova. Smatrate li da je suvremena hrvatska medievistika opterećena takvim mitovima i ne postoji li možda kod dijela medievista kušnja da se svako suprotno mišljenje okarakterizira kao mit?

Nisam veliki pristaša izraza kao što su mit i mitologija. Umjesto pretjerane upotrebe tih izraza mnogo je bolje poslušati poruku velikoga teologa Tomislava Šagi-Bunića, koji je napisao da je „cilj povijesnoga istraživanja samo istina, čista istina, integralna istina“.

Uzmimo kao primjer pitanje je li Tomislav bio kralj ili nije. Ne valja izmišljati ništa o Tomislavu i stvarati velike konstrukcije. Ono što imamo, ono što je čvrsto i nepobitno jest pismo pape Ivana X. koje on upućuje Tomislavu „*regi Crouatorum*“ i Mihajlu „*duci Chulmorum*“. Papa, dakle, Tomislavu daje naslov *rex*, a Mihajlu Zahumskome naslov *dux*. On čini razliku između te dvije razine vlasti. Oni koji omalovažavaju tu činjenicu i koji, kao protuargument, ističu da i Gottschalk Tripimira naziva *rex* i da stoga titula *rex* ne znači nužno kraljevski naslov nego samo jednu od mogućih uglednijih vladarskih titula, mislim da nemaju pravo. Treba istaknuti da su u papinskoj kancelariji oduvijek sjedili iskusni, sposobni stručnjaci koji su vrlo oprezno upotrebljavali vladarske naslove. Kada papinska kancelarija u istome dokumentu nekoga oslovljava titulom *rex*, a nekoga *dux*, onda to ne čini slučajno, tu postoji neka razlika. Ali tu, na žalost, i historičarev posao prestaje. Mislim da smijemo, barem u obliku oprezne pretpostavke, ustvrditi da je Tomislav nosio kraljevski naslov. Sve drugo je izvan nas. Kako je Tomislav dobio taj naslov, gdje je bila krunidba i je li krunidbe uopće bilo, prema poznatoj građi ne može se utvrditi.

Analizirajući rezultate i ostvarenja domaće medievistike, mislite li da zaostajemo za onom europskom, a ako zaostajemo, u kojim segmentima?

Ako je riječ o europskoj historiografiji, onda je kao primjer za usporedbu najbolje uzeti francusku historiografiju kao klasični obrazac suvremene historiografije XX. stoljeća. No, ovdje bih ipak prvo nešto rekao. Francuzi su veliki narod s velikom historiografskom tradicijom i dok je u drugoj polovici XIX. stoljeća moderna hrvatska historiografija tek nastajala, oni su već imali raskošno razvijenu historiografiju. Prema tome, mi se u tome smislu teško možemo uspoređivati s velikim historiografijama poput francuske ili pak njemačke, koju poznajem nešto slabije od francuske, ali koju sam tijekom svih ovih godina ipak nastojao pratiti. Osim toga, rekao bih vam jedan podatak iz osobnoga iskustva. Nedavni letimični pogled na knjižare u Veneciji pokazao je da je onaj trend koji sam upoznao prije tridesetak godina kada sam prvi puta duže boravio u tome gradu i radio u mletačkome arhivu, tj. da Talijani svako novo djelo francuske historiografije automatski prevode na talijanski - prisutan i danas.

Mi danas ipak više nismo u takvome zaostajanju za europskom historiografijom kao što smo bili do Drugoga svjetskog rata. Do Drugoga svjetskog rata svježinu je hrvatskoj medievistici prije svega davao Miho Barada. On je otvarao nova pitanja, nova područja. Malo kasnije, neposredno nakon 1945. godine, to je počela raditi Nada Klaić. Danas mladi, u mnogo pogodnijim i promijenjenim mogućnostima istraživanja, nastavljaju putom koji je ona zacrtala.

Premda se, dakle, jedva možemo uspoređivati s velikim historiografijama, ipak je nužno pratiti njihove rezultate, što u hrvatskoj medievistici i činimo. Daleko je veći problem u tome što mi ne prevodimo dovoljno na hrvatski jezik. To je, mislim, pravi problem.

S obzirom da Sedmi okvirni program FP7 (*FP – Framework Programme*) - kao glavni instrument Europske unije za financiranje znanstvenih istraživanja i razvoja - prednost pri financiranju znanstvenih projekata (u praksi) daje onima koji promiču znanstveno-istraživačke teme regionalnoga usmjerenja. Mislite li da taj pristup može utjecati i na smjer istraživanja u hrvatskoj historiografiji?

O tome pitanju mogu reći samo svoje općenito mišljenje. Možda će to zvučati malo tvrdoglavo i tradicionalno, ali smatram, kada je riječ o medievistima, da vam nitko ne može ništa i da ćete raditi po svojoj savjesti, onako kako mislite da treba. A na našem medievističkom terenu teško vam netko može nametnuti nekakve umjetne regionalne teme i to iz vrlo jednostavnoga razloga što smo se mi i do sada „regionalno” ponašali. Pa mi istražujemo veze između dalmatinskih gradova i zaleđa - to je regionalno. Zatim između dalmatinskih gradova i Italije - i to je regionalno. Regionalni naziv „Zapadni Balkan” svakako može utjecati

na aktualna politička zbivanja, ali ne znam kako bi mogao utjecati na naš rad, na historiografiju.

Prošlo je već pet godina otkako je u hrvatskome visokoškolskom sustavu započela primjena Bolonjskoga procesa. Kao dugogodišnji sveučilišni profesor, kako ocjenjujete njezine dosadašnje rezultate?

Ne poznajem tako dobro nastavu prema bolonjskome sustavu da bih taj sustav mogao pouzdano ocjenjivati. Prije svega, nisam uopće sudjelovao u prijediplomskoj nastavi po bolonjskome sustavu, dapače, ispratio sam predavanjima posljednju predbolonjsku generaciju studenata nakon čega se ugasio kolegij „Hrvatska povijest u razvijenom i kasnom srednjem vijeku“, koji sam godinama predavao. Ipak, poznato mi je da u nastavi prema bolonjskome sustavu prevladavaju jedno-semestralni kolegiji, što je velika promjena u odnosu na predbolonjsku organizaciju studija.

Evo mojega iskustva iz davnih dana. Kada sam 1957. godine počeo slušati Nadu Klaić, slušao sam ju osam semestara jer smo tada imali malo predmeta, to su bili tzv. diplomski ispiti koje smo polagali tek kada smo odslušali kolegij. Iako ne kažem da je taj sustav bio besprijekoran, moram priznati da ipak nije bio ni odviše loš. Dapače, bio je temeljit, jako temeljit pa se po tome razlikovao od bolonjskoga sustava u kojemu prevladavaju jednosemestralni kolegiji.

Sjećam se - kada su nas prvi puta upoznali s bolonjskim sustavom i njegovim načelima (to je bilo negdje 2001. godine.) - da sam na sjednici Odsjeka za povijest rekao da mi imamo dosta dugu sveučilišnu tradiciju i da bi možda iz bolonjskoga sustava bilo bolje uzeti sve dobre komponente i ugraditi ih u postojeći sustav. Drugim riječima: više nastavnika, više prostora, više mentorskoga rada s male-nim skupinama studenata i tako dalje. No, sveučilišna je nastava krenula drugim smjerom pa je nužno strpljivo očekivati budući razvoj.

U posljednje je vrijeme pitanje načina financiranja visokoga obrazovanja dovelo do blokada brojnih sveučilišta diljem zemlje. Koje je vaše mišljenje o tome problemu?

U načelu razumijem zahtjeve studenata jer sam i ja, a i sve generacije oko mene, besplatno studirao. To moram reći. Nikome nikada nije padalo na pamet da od nas traži nekakvu školarinu. Sve do doktorata nije bilo nikakvih plaćanja. Uto-liko, na neki način, mogu razumjeti studente. Kako to pitanje riješiti, ne znam. Možda je dobar prijedlog taj da u načelu svi počnu besplatno studirati, a onda da u nastavku studija plaćaju ovisno o uspješnosti. Ako nisi uspješan, onda plati školovanje. To nije loša ideja. Ipak, postavljam pitanje, koliko se god ono nekome svijdelo ili ne - kako nas je socijalistička Hrvatska mogla školovati bez ikakvoga plaćanja, a mi sada od studenata tražimo da plaćaju?

Drugo je pitanje način na koji su se studenti htjeli izboriti za svoje zahtjeve i moram priznati da mi se taj način, blokada fakulteta, nije svidio. Oni su mogli, ako hoćete i morali, pokrenuti to pitanje, ali na primjeren način - razgovorima, a ne blokadama nastave jer pojam *universitas* od početaka sveučilišta označava zajednicu studenata i nastavnika pa dosljedno tome unutar te *zajednice* valja tragati za najboljim rješenjima, prije svega dijalogom.

Na koncu recite koja bi bila Vaša poruka mlađim kolegama i zaljubljenicima u povijest i medievistiku?

Neke stvari nikada se ne mijenjaju. Mogu se mijenjati metodologije ili tehnologije našega rada, ali ono glavno što uvijek ostaje - to je voljeti svoj posao i istraživanja obavljati s ljubavlju. Mislim da se to ne mijenja i da vi mladi pokazujete takve značajke, što jača nadu u buduće napredovanje hrvatske medievistike.

Uredništvo Povijesnih priloga
Ante Birin

Potpredsjednik Instituta za Podunavlje i Srednju Europu i pročelnik za Međunarodnu kulturnu suradnju pri Ministarstvu za europske i međunarodne odnose Republike Austrije, dr. Emil Brix, uručuje nagradu akademiku Raukaru na svečanoj ceremoniji u Beču 2. prosinca 2009.